

De overheidsfinanciën in 2007

Paul VAN ROMPUY

*Bijzonder emeritus van de Faculteit
Economie en Bedrijfswetenschappen,
K.U.Leuven*

1. Inleiding

De beoordeling van de budgettaire prestaties van een kleine, open economie zoals België, dient gesitueerd te worden tegen de achtergrond van de internationale conjunctuur en van de specifieke ontwikkelingen in de Eurozone, waarvan het deel uitmaakt. Bovendien kan men bij de evaluatie van de overheidsfinanciën in 2007 niet voorbijgaan aan de interne politieke gebeurtenissen, die ongetwijfeld hun invloed op het budgettaire eindresultaat van de gezamenlijke overheid uitgeoefend hebben: de aanloop naar en de federale verkiezingen zelf van 10 juni, de daaropvolgende aanslepende pogingen tot het vormen van een federale regering, die uiteindelijk tegen het einde van het jaar van start kon gaan.

Ondertussen diende de uittredende regering kort na de verkiezingen over te gaan tot de traditionele begrotingscontrole die het zomerreces normaal voorafgaat. Ten slotte maakte de laattijdige regeringsvorming het onmogelijk om, zoals gebruikelijk, in oktober 2007 de begroting van 2008 aan het Parlement voor te leggen.

De economische conjunctuur die in 2006 tot een groei van het Bruto Binnenlands Product (afgekort: BBP) van niet minder dan 2,9% leidde, werd vooral gevoed door een krachtige heropleving van de binnenlandse consumptie. In september 2006 werd voor 2007 een lichte groeivertraging verwacht onder invloed van een vertraging van de groei van de Amerikaanse en Europese economie. Bij de opmaak van de begroting 2007 ging de regering voorzichtigheidshalve uit van een groei van het BBP van 2,2% en werd er gerekend op een toename van het aantal arbeidsplaatsen met ongeveer 45.000 eenheden in de particuliere sector, hetzij 4.000 meer dan in het voorgaande jaar.¹

1. *Algemene Toelichting. Begrotingen van Ontvangsten en Uitgaven voor het Begrotingsjaar 2007*, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 november 2006, p.6.

Vooraleer echter het budgettair jaar 2007 in grote lijnen te schetsen, lijkt het niet zonder belang de ontwikkelingen in de overheidsfinanciën in de periode 2002–2006 bondig toe te lichten, in het bijzonder tegen de achtergrond van de hoge verwachtingen die bij de start van deze eeuw gewekt werden door de “*window of opportunity*”, die door de dalende overheidsschuld en de bijhorende afnemende intrestlasten geopend zou worden. Zowel lastenverlagingen (personenbelasting en werkgeversbijdragen) als nieuwe overheidsinitiatieven zouden hierdoor haalbaar worden in het nieuwe decennium onder voorwaarde dat de uitgavengroei onder controle zou blijven.

II. Een bondig overzicht van de begrotingsresultaten 2002–2006

Eén van de kwetsbare aspecten van de Belgische overheidsfinanciën in de voorbije decennia was de torenhoge schuldgraad (de schuld van de gezamenlijke overheden in percent van het BBP), die in 1993 een piek bereikte van niet minder dan 133,5%. Onder invloed van het strakke begrotingsbeleid van alle geledingen van de overheid in de tweede helft van de jaren negentig en van de gunstige conjunctuur rond de eeuwwisseling, daalde deze schuldgraad in 2002 tot 103,3% van het BBP. De rentelasten vertegenwoordigden in dat jaar nog 5,7% van het BBP, tegenover nagenoeg 10,5% in 1990. Daar waar gedurende de jaren voorafgaand aan 1993 het bekende “*rentesnieuwbaaleffect*” een negatieve invloed uitoefende op het begrotingsresultaat (meer schuld impliceert meer rentelasten), kon vooral de federale overheid, die het grootste deel van de overheidsschuld draagt, vanaf 1994 genieten van een “*omgekeerd rentesnieuwbaaleffect*”. Dit houdt in dat de afnemende druk van de rentelasten onder invloed van de dalende schuldgraad, budgettaire zuurstof bood voor, in het bijzonder, het federale begrotingsbeleid.

De maatstaf die de werkelijke inspanning van de overheid om de overheidsschuld af te bouwen, wordt geboden door het zgn. “*primaire begrotingssaldo*”, d.i. het begrotingssaldo na aftrek van de intrestlasten. Besparingen op de zgn. “*primaire uitgaven*”, m.a.w. de overheidsuitgaven exclusief de intrestlasten, of een toename van de overheidsontvangsten, oefenen een positieve invloed uit op het primair saldo.

De onderstaande tabel 1 geeft een overzicht weer van de evolutie van het effectieve begrotingssaldo (ook financieringssaldo genaamd) van alle overheden samen, van de rentelasten, van het primair saldo en van de schuldgraad, over de periode 2002–2006.

Daar waar het financieringssaldo van de gezamenlijke overheid een evenwicht of zelfs een licht overschot vertoonde over deze vijfjarige periode, merkt men op dat het primair saldo met 1,4 procentpunt van het BBP daalde.

TABEL 1. Enkele indicatoren van de begrotingsresultaten over de periode 2002–2006 (in percent van het BBP).

	2002	2003	2004	2005	2006
a. Financieringssaldo	0,0	0,0	0,0	0,1 ²	0,3
b. Rentelasten	5,7	5,3	4,7	4,2	4,0
c. Primair saldo	5,7	5,3	4,7	4,3 ²	4,3
d. Schuldgraad	103,3	98,6	94,3	93,2	89,1

Bron: Verslag 2006, Deel 1, Nationale Bank van België, februari 2007, (voor de jaren 2002–2004); voor de jaren 2005–2006: Verslag 2007, Deel 1, Nationale Bank van België, februari 2008.

Deze verminderde “inspanning tot voortdurende afbouw van de schuldgraad”, staat wel in schril contrast met de daling van de schuldgraad met niet minder dan 14,2 procentpunt over dezelfde periode, overeenkomstig de door Eurostat aangewende methodologie. Deze instelling houdt bij de vaststelling van de overheidsschuld, ook rekening met de netto-opbrengst van de verkoop van overheidsactiva (bijv. de hypothecaire portefeuille van Credibe, het voormalige Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, de opeenvolgende verkopen van overheidsgebouwen...). Verder speelt voor de beoordeling van de schuldgraad niet alleen de teller van de breuk een rol (d.i. de nominale overheidsschuld in Euro) maar ook het noemereffect, m.n. nominale de groei van het BBP, die vooral door de conjuncturele heropleving vanaf 2004 aangewengeld werd.

De ogenschijnlijke paradox van een substantieel dalend primair surplus en een begrotingsevenwicht of zelfs een licht overschot, wordt verduidelijkt door de evolutie van de overheidsontvangsten en van de primaire overheidsuitgaven in de beschouwde periode in tabel 2.

Onder invloed van de lastenverlagingen (personenbelasting, werkgeversbijdragen e.a.) nam de verhouding van de ontvangsten tot het BBP over de beschouwde

2. Eurostat betwistte deze resultaten en stelde een tekort van –2.3% voorop naar aanleiding van de herstructurering van de NMBS begin 2005, waarvan het Fonds voor Spoorweginfrastructuur nog steeds tot de overheid werd gerekend. Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (afgekort: INR) beschouwt dit Fonds echter niet langer als een onderdeel van de overheidssector.

periode af met 1 procentpunt van het BBP. Maar anderzijds namen de primaire uitgaven over deze periode toe met 0,4 procentpunt van het BBP.

TABEL II. Overheidsontvangsten en primaire uitgaven in % van het BBP over de periode 2002–2006.

	2002	2003	2004	2005	2006
Ontvangsten	49,8	51,1	49,1	49,4	48,8
Primaire uitgaven	44,1	45,8	44,4	45,2 ³	44,5

Bron: Voor de periode 2002–2004: Verslag 2006, Deel 1, op.cit. Voor de jaren 2005–2006: Verslag 2007, op.cit.

Het begrotingssaldo werd bijgevolg in een “*schaarbeweging*” gevat: enerzijds een daling van de fiscale en van de parafiscale druk en anderzijds een versnelling van de groei van de primaire uitgaven (gemiddeld meer dan 3% per jaar in reële termen over de beschouwde periode in vergelijking tot slechts 1,8% per jaar over de periode 1995–2001).⁴

Het budgettair beleid kan in deze periode bijgevolg worden getypeerd als “*expansief*” in tegenstelling tot het “*restrictief*” beleid in de jaren 1993–1999. Anders uitgedrukt kan men stellen dat de bezuinigingen op de rentelasten van 1,7 procentpunt van het BBP over de periode 2002–2006, voor ongeveer 60% aangewend werden voor lastenverlagingen. Het saldo werd verdeeld tussen een toename van de primaire uitgaven en een licht positief overschot op het einde van de periode. Zonder dit expansieve karakter van het budgettair beleid van de gezamenlijke overheid in de beschouwde periode zou het – onder overigens gelijkblijvende omstandigheden – mogelijk geweest zijn in 2006 een belangrijker overschot te realiseren.

Overigens zou de uitzonderlijk stevige conjunctuur in 2006 alleen al bij een “*neutraal*” budgettair beleid tot een substantieel positief saldo dienen te leiden. Een gedeeltelijke verklaring voor deze zwakkere dan normaal verwachte budgettaire prestatie dient gezocht te worden in het feit dat de hoger vermelde hervorming van de personenbelasting van 2001 geleidelijk op kruissnelheid zou komen en in 2006 het meest negatieve effect op de overheidsontvangsten zou uitoefenen. Bovendien hadden de federale ontvangsten in dit jaar af te rekenen met enkele tegenvallende resultaten (m.n. de overschatting van de opbrengst van de personenbelasting door

3. Voor de primaire uitgaven in 2005 werd omwille van de consistentie met tabel 1 abstractie gemaakt van het vermelde bezwaar van Eurostat en werd de benadering van het I.N.R. gevolgd.

4. Hoge Raad van Financiën, *Jaarverslagen 2001–2004*, F.O.D. Financiën, Brussel.

een technische fout). Ten einde de negatieve invloed van deze minderontvangsten – en overigens ook van de overige lastenverminderingen – op het begrotingsaldo te milderen, werd beroep gedaan op eenmalige operaties, zoals de “verkoop” of *effectisering* van belastingenschulden aan financiële instellingen (in 2005 en 2006) en de verdere verkoop van overheidsgebouwen.

Het hoger geschetste beeld van de begrotingsresultaten betreffen de gezamenlijke overheid, die samengesteld is uit de zgn. Entiteit I (de federale overheid en de sociale zekerheid) en Entiteit II (de gemeenschappen, de gewesten en de lokale overheden). De uitsplitsing van het begrotingsresultaat over deze deelsectoren toont bijvoorbeeld aan dat in de jaren 2002–2004, gekenmerkt door een globaal begrotingsevenwicht, de federale overheid, met uitzondering van 2003, steeds een tekort liet optekenen. Dit tekort werd bijvoorbeeld in 2002 meer dan gecompenseerd door een overschot van de sociale zekerheid. Met uitzondering van het jaar 2002, vertoonde Entiteit II hetzij een evenwicht, hetzij een bescheiden overschot van 0,1 % van het BBP. In deze budgettaire eenheid boekten de lokale overheden over de ganse periode 2002–2006 een licht tekort dat vanaf 2003 in toenemende mate werd gecompenseerd door overschotten van 0,2 tot 0,3 % van het BBP door de gemeenschappen en de gewesten.

III. Het begrotingsjaar 2007

A. De doelstellingen van de begroting 2007

Bij de aanvang van de nieuwe eeuw werd het duidelijk dat één van de toekomstige uitdagingen voor de Belgische overheidsfinanciën het tijdig aanleggen van financiële reserves betrof ten einde de meerkosten van de vergrijzing van de bevolking (wettelijke pensioenen en gezondheidszorgen) zonder lastenverhogingen op te vangen. Met het oog op het opvangen van de meerkosten van de wettelijke pensioenen, werd in 2001 het zgn. “*Zilverfonds*” door de federale regering opgericht, dat als doel heeft begrotingsoverschotten van de federale overheid en van de sociale zekerheid, eventueel aangevuld met de opbrengst van de verkoop van financiële activa van de overheid, te beleggen in specifiek overheidspapier.

De Hoge Raad van Financiën (afgekort: HRF) diende elk jaar vanaf 2001 aan de federale regering een advies over te maken dat de budgettaire inspanningen zou omvatten voor de volgende jaren, dit op grond van de ramingen van de budgettaire weerslag van de kosten van de vergrijzing door een commissie van experts: de Studiecommissie voor de Vergrijzing.

De reserves die op deze wijze in het Zilverfonds belegd zouden worden, zouden volgens het advies van de HRF van begin 2007, tegen 2023 een kapitaalwaarde dienen te omvatten van ongeveer 23% van het BBP van dat jaar. Zodra de schuldgraad van de gezamenlijke overheid onder de 60% van het BBP zou dalen – en dit zou volgens het scenario van de HRF in 2014 gebeuren – laat de wettelijke omkadering van het Zilverfonds toe dat er middelen worden overgeheveld naar de hoger vermelde Entiteit I om het wettelijk pensioenstelsel financieel te ondersteunen.

Het initieel budgettair traject dat de HRF in 2002 adviseerde voorzag in een begrotingsevenwicht in hetzelfde jaar en vervolgens de opbouw van overschotten van 0,3% en 0,5% respectievelijk in 2004 en 2005.⁵

Deze aanbevelingen werden overgenomen in het Stabiliteitsprogramma van november 2002, dat door de federale regering jaarlijks ter goedkeuring aan de Europese instanties overgemaakt wordt. Aan de zijde van de primaire uitgaven ondersteunde dit initieel traject echter een strikte beheersing van hun groei op het niveau van de federale overheid en in het bijzonder van de sociale zekerheid. Onder invloed van de toename van de uitgaven van o.a. de gezondheidszorgen, versnelde de reële groei van de primaire uitgaven van de Sociale Zekerheid van 2,2% in 2002 tot 4,1% in 2003 om daarna in 2004 terug te vallen op 3,4%. De reële groei van de primaire uitgaven van Entiteit I diende, om het initieel traject te realiseren, beperkt te blijven tot een peil dat beduidend onder de gemiddelde economische groei zou blijven.

Zowel de tegenvallende gemiddelde jaarlijkse groei van de Belgische economie over de periode 2002–2005, m.n. 1,7%, als het hoger vermelde “schaareffect” tussen ontvangsten en primaire uitgaven, leidden ertoe dat de realisatie van een *structureel* begrotingsoverschot van 0,5% van het BBP, reeds in 2005 niet haalbaar geacht werd.⁶

In de Stabiliteitsprogramma's van december 2005 en van december 2006 diende, benevens een evenwicht in 2006, een structureel overschot van 0,3% van het BBP slechts in 2007 gerealiseerd te worden dat vervolgens jaarlijks met 0,2 procentpunt van het BBP zou toenemen om 1,3% van het BBP te bereiken in 2012. In het jaarverslag van de HRF van juni 2004, hierbij gesteund door de aanbevelingen van het Internationaal Muntfonds (afgekort: IMF), werd nochtans gepleit voor een snellere opbouw van de overschotten, bestemd voor het Zilverfonds, m.n. tot 1,5% van het BBP in 2011, waarbij de last voor deze inspanningen quasi volledig bij Entiteit I werd gelegd.

5. HRF, Jaarverslagen 2001–2004, op.cit.

6. Onder “*structureel begrotingsresultaat*” wordt het resultaat verstaan dat zonder éénmalige of niet-recurrente maatregelen behaald wordt en bijgevolg in de daaropvolgende jaren behouden kan blijven indien deze maatregelen zouden wegvallen.

De **doelstellingen** van de goedgekeurde begroting 2007 kunnen als volgt samengevat worden:

- een begrotingsoverschot van 0,3% van het BBP voor de gezamenlijke overheid;
- een evenwicht voor de federale overheid en een overschot van 0,2% van het BBP voor de sociale zekerheid, hetgeen voor Entiteit I een overschot van 0,2% van het BBP inhoudt;
- een overschot van 0,1% van het BBP voor de gemeenschappen en de gewesten en een strikt evenwicht voor de lokale overheden, na hun opgetekende tekorten in enkele jaren die de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 voorafgingen.

Het **primair overschot** zou 4,2% van het BBP dienen te bedragen, waarvan 3,7% door de federale overheid en de sociale zekerheid gerealiseerd zou worden en het saldo ongeveer gelijkmatig verdeeld wordt onder de deelgebieden en de lokale overheden.

Bij een onderstelde reële groei van 2,2% van het BBP in 2007 zou de schuldgraad van ons land dalen tot 83,9%, hetgeen een vermindering inhoudt met nagenoeg 24 procentpunt van het BBP in vergelijking met deze verhouding in 2000.

Benevens het trager verloop van de opbouw van begrotingsoverschotten in vergelijking tot de voorgestelde trajecten in 2002, valt de bescheiden toename van het primair overschot met slechts 0,1 procentpunt tot een peil van 4,2% van het BBP op, daar waar dit bijvoorbeeld in 2001 nog 7% van het BBP bedroeg. Hieruit kan men afleiden dat de daling van de schuldgraad sinds 2001 in afnemende mate via het primair surplus verliep, maar gevoed werd door het noemereffect (de economische groei) en door financiële verrichtingen met betrekking tot de activa van de federale overheid.

B. Enkele opvallende maatregelen in de begroting 2007

De federale begroting 2007 bevat een aantal maatregelen met een innovatief karakter, zoals de invoering van een bijdrage op het verpakkingsmateriaal (met ingang op 1 juli 2007; verwachte opbrengst €320 miljoen) en wat de vennootschapsbelasting aangaat het invoeren vanaf het aanslagjaar 2007 van het begrip “*notionele intrest*”. Hieronder verstaat men het toepassen van een fictieve intrestvoet op het risicokapitaal van vennootschappen, met als resultaat dat deze “fictieve intrest” aftrekbaar is van de belastbare vennootschapswinst.

Het invoeren van een theoretische intrestkostprijs, toegepast op het risicokapitaal van de vennootschappen, had een gelijkschakeling tot doel met de intrestaftrek-

baarheid, waarvan vennootschappen genieten die op vreemd kapitaal (leningen) beroep doen. De budgettaire kostprijs van deze fiscale vernieuwing werd voor 2007 op nagenoeg €500 miljoen begroot.

Verder werd gerekend op niet-fiscale ontvangsten voor ongeveer 0,4% van het BBP, of €1.150 miljoen, m.n.:

- €150 miljoen opbrengst van een nieuwe effectiseringsoperatie van achterstallige belastingen;
- €500 miljoen opbrengst door een vastgoedoperatie via een op te richten vastgoedbevak;
- €500 miljoen als tegenprestatie voor de overname van een aantal pensioenfondsen van niet nader vernoemde openbare instellingen.

Wat de sociale zekerheid betreft, valt een groei van de uitgaven voor geneeskundige zorgen op met 6,2%, overeenkomstig de door de regering aanvaarde norm van 4,5% groei in reële termen, verhoogd met een inflatiefactor (1,9%) en rekening houdende met een aantal bezuinigingen.

De verlaging van de sociale bijdragen wordt in 2007 verder gezet tot een bedrag van €6 miljard, d.i. een toename met €400 miljoen in vergelijking tot het voorgaande jaar.

Ten slotte dient nog vermeld dat de gewesten en gemeenschappen zich tijdens de Interministeriële Conferentie van Financiën en Begroting van 16 oktober 2007 verbonden tot het in reserve houden van bijkomende middelen voor een totaal bedrag van €334. Dit bedrag resulteerde uit de aanpassing van een aantal belangrijke parameters die volgens de Bijzondere Financieringswet het groeipad van de middelen van de deelgebieden bepalen.

c. De begrotingsresultaten in 2007⁷

Het vooropgestelde globale begrotingsoverschot is in werkelijkheid omgeslagen in een licht tekort. Het is vooral op het niveau van de federale overheid dat het financieringssaldo (-0,9% van het BBP) in negatieve zin sterk afwijkt van de doelstelling van een evenwicht. Het betere dan begrote resultaat van de sociale zekerheid

7. De budgettaire resultaten voor 2007 zijn voorlopige ramingen zoals ze voorkomen in het jaarverslag 2007 van de Nationale Bank van België. (zie: *Verslag 2007. Economische en financiële ontwikkeling*, p.125-140).

en van de gemeenschappen en van de gewesten hebben er uiteindelijk toe bijgedragen dat het globale tekort beperkt bleef.

TABEL III. Doelstellingen en resultaten omtrent het financieringssaldo (in percent van het BBP).

	Doelstellingen	Resultaten
Gezamenlijke Overheid	0,3	-0,1
Entiteit I	0,2	-0,4
Federale Overheid	0,0	-0,9
Sociale Zekerheid	0,2	0,5
Entiteit II	0,1	0,3
Gemeenschappen en Gewesten	0,1	0,3
Lokale Overheden	0,0	0,0

Het vooropgestelde globale begrotingsoverschot is in werkelijkheid omgeslagen in een licht tekort. Het is vooral op het niveau van de federale overheid dat het financieringssaldo (-0,9% van het BBP) in negatieve zin sterk afwijkt van de doelstelling van een evenwicht. Het betere dan begrote resultaat van de sociale zekerheid en van de gemeenschappen en van de gewesten hebben er uiteindelijk toe bijgedragen dat het globale tekort beperkt bleef.

Deze tegenvallende resultaten worden ook weerspiegeld in het primair saldo dat slechts 3,7% van het BBP bedraagt, daar waar het objectief 4,2% bedroeg. De schuldgraad zou, ondanks de daling van het primair saldo met 0,6% van het BBP ten opzichte van 2006 verder dalen tot 85,1% van het BBP, d.i. een daling met 3,1% ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze daling is in grote mate toe te schrijven aan het hoger vermelde "noemereffect", veroorzaakt door de flinke groei van het BBP in 2007, m.n. 4,4% in nominale termen waarvan 2,7% reële groei. Ter herinnering, bij de opmaak van de begroting 2007 werd de groei slechts op 2,2% geraamd.

De conjuncturele expansie die in 2006 zeer krachtig was, zette zich dus nog door in 2007 aan een ritme dat bij de begrotingsopmaak beduidend onderschat werd. De werkgelegenheidsgraad nam dan ook nog verder toe: van 61,0% in 2006 naar 61,8% vorig jaar. Deze gunstige economische omgeving zou normalerwijze een positief effect dienen uit te oefenen op de overheidsfinanciën. Dit zowel aan de ontvangsten- als aan de uitgavenzijde (o.m. door de toegenomen private consumptie en door de daling van de werkloosheidsuitkeringen). In onderstaande tabel 4 wordt de evolutie van de ontvangsten, van de primaire uitgaven en van de rente-

lasten van de gezamenlijke overheid over de jaren 2006–2007, telkens in percent van het BBP, weergegeven.⁸

TABEL IV. Ontvangsten, primaire en totale uitgaven, rentelasten en financieringssaldo van de gezamenlijke overheid (in percent van het BBP).

	2006	2007	% verschil
1. Totale ontvangsten	48,8	48,6	-0,2
2. Primaire uitgaven	44,5	44,9	+0,4
3. Rentelasten	4,0	3,8	-0,2
4. Totale uitgaven (2+3)	48,5	48,7	+0,2
5. Financieringssaldo (1-4)	+0,3 ⁹	-0,1 ⁹	-0,4

Uit tabel 4 blijkt duidelijk dat, ondanks de gedaalde rentelasten met 0,2% van het BBP, het financieringssaldo hierbij geen baat kon vinden omwille van het feit dat de totale ontvangsten trager toenamen dan de nominale groei van het BBP en de primaire uitgaven daarentegen sneller evolueerden. Het reeds hoger vermelde “schaareffect” zette zich blijkbaar in een economisch goed jaar onverminderd voort.

De daling van de ontvangstenratio situeert zich uitsluitend bij de federale overheid, waar een vermindering met 0,3% van het BBP vastgesteld werd. Dit is voornamelijk het gevolg van het niet realiseren van éénmalige operaties die, hetzij in 2006 opgestart werden (de effectisering van achterstallige belastingschulden waarvan de ontvangsten door Eurostat vanaf 2007 niet meer meegerekend worden), hetzij van het niet uitvoeren van in de begroting opgenomen maatregelen (de verkoop van vastgoed voor €500 miljoen en de evenveel geraamde opbrengsten door de overname van pensioenfondsen van openbare instellingen).

De reële groei van de primaire uitgaven vertoonde in 2007 een merkelijke versnelling, m.n. 3,5%, een ritme dat de groei van de economie in dat jaar beduidend overtreft. Deze groeiversnelling stelt men op alle overheidsniveaus vast, met uit-

8. Voor 2007 betreft het vooralsnog voorlopige gegevens die geput werden uit het geciteerde jaarverslag 2007 van de Nationale Bank van België.

9. Omwille van de hoger vermelde verschillende zienswijze omtrent het al dan niet integreren bij de overheid van het Fonds voor Spoorweginfrastructuur tussen het I.N.R. en Eurostat berekent deze laatste het saldo voor 2006 op +0,4% van het BBP. Het I.N.R. raamt, in tegenstelling tot Eurostat, het saldo voor 2007 op -0,2% van het BBP. In bovenstaande tabel wordt het saldo rekenkundig afgeleid uit zijn samengestelde componenten.

zondering van de lokale overheden waarvan de primaire uitgaven in reële termen daalden, hetgeen typisch is in het jaar volgend op de gemeenteraadsverkiezingen.

Omwille van de gunstige conjunctuur in 2007 en de forse toename van de werkgelegenheid, zou men hiervan op de uitgaven van de sociale zekerheid een temperend effect verwachten, door de daling van de werkloosheidsuitgaven. Deze zijn inderdaad in reële termen vorig jaar met 5,6%, verminderd, maar hun invloed op de totale uitgaven van de sociale zekerheid werd meer dan geneutraliseerd door de versnelling van de reële groei van de uitgaven voor gezondheidszorgen, m.n. met 4,7% in vergelijking met het vorige jaar. De invloed van een aantal sociale maatregelen ten gunste van de oudste pensioenen (hun welvaartsaanpassing) en van de pensioenen van de zelfstandigen, evenals het onverminderd succes van de dienstencheques droegen, zij het in mindere mate dan de gezondheidsuitgaven, bij tot een versnelling van de groei van de sociale zekerheidsuitgaven in vergelijking met 2006.

IV. Besluit

Het hoeft niet onderstreept te worden dat 2007, uit het oogpunt van de Belgische openbare financiën, uitermate teleurstellend uitgevallen is ondanks het gunstige economische klimaat en de toename van de werkgelegenheid. Men kan als verklaring voor dit negatieve resultaat de aanslepende regeringsonderhandelingen aanduiden die het tijdig bijsturen van een aantal uitgavenontsporingen hebben verhinderd. Maar men kan evenmin voorbij gaan aan het feit dat reeds bij de begrotingsopmaak einde 2006, het vooropgestelde begrotingsoverschot gesteund was op een aantal substantiële eenmalige (en niet gerealiseerde) opbrengsten, waardoor de inspanningen tot de opbouw van structurele begrotingsoverschotten naar de toekomst verschoven wordt.

Bibliografie

- Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, *Algemene Toelichting. Begrotingen van Ontvangsten en Uitgaven voor het Begrotingsjaar 2007*, Brussel, 6 november 2006.
- Hoge Raad van Financiën – Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, *Jaarverslagen 2001–2004*, F.O.D. Financiën, Brussel.
- Nationale Bank van België, *Verslag 2006. Deel I*, Brussel, februari 2007.
- Nationale Bank van België, *Verslag 2007. Deel I.*, Brussel, februari 2008.

Analyse van de uitslagen van de parlementsverkiezingen in België sinds 1961
 Analyse des résultats des élections parlementaires belges depuis 1961
 Analysing the Belgian parliamentary election results since 1961

Verkiezingsjaar Année électorale Election year	Auteurs Authors	<i>Res Publica</i>
1961	W. Fraeys	1961/4
1965	W. Fraeys	1966/1
1968	W. Fraeys	1969/1
1971	W. Fraeys	1972/2
1974	W. Fraeys	1974/3-4
1977	W. Fraeys	1977/3
1978	W. Fraeys	1979/2
1981	W. Fraeys	1982/1
1985	W. Fraeys	1986/2
1987	W. Fraeys	1988/1
1991	W. Fraeys	1992/2
1995	W. Fraeys	1999/2-3
1999	W. Fraeys	1999/2-3
2003	W. Fraeys	2003/2-3
2004	W. Fraeys	2004/2-3

Het gebruik van de voorkeurstem bij de parlementsverkiezingen in België sinds 1977
 Les votes nominatifs aux élections parlementaires belges depuis 1977
 The use of the preferential vote at the Belgian parliamentary elections sinds 1977

Verkiezingsjaar Année électorale Election year	Auteurs Authors	<i>Res Publica</i>
1977	M. Deweerdt	1977/3
1978	M. Deweerdt	1979/2
1981	L. De Winter	1982/1
1985	M. Verminck	1986/2
1987	E. Das	1988/1
1991	E. Das	1992/2
1995	J. Smits, I. Thomas	1998/1
1999	J. Smits, I. Thomas	2000/2-3
2003	B. Wauters	2003/2-3
2004	B. Wauters, K. Weekers, J.B. Pilet	2004/2-3
2007	B. Wauters, K. Weekers	2008/2